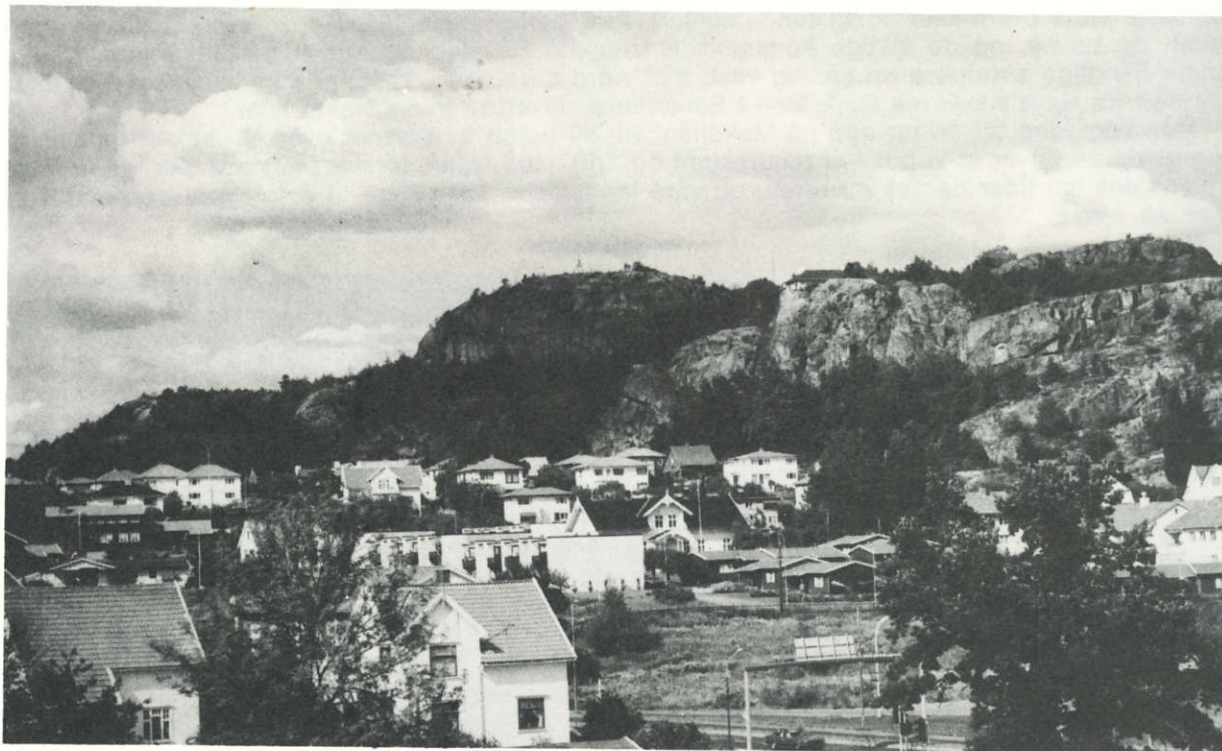


## VILHELM MØLLER: MOKOLLEN FESTNING



*Mokollen har en egenartet profil, og fra toppen har man et vidt utsyn mot byen, fjorden og distriktene mot sør og vest.*  
Foto: Vilhelm Møller 1980.

Selv i vårt lille fredelige Sandefjord finnes det spor etter ufredstider og krig. Historien og arkeologien forteller oss at våre forfedre allerede to — tre hundreår før vikingtiden måtte bygge befestninger og verge seg mot inntrengere. Vi tenker her på den tid i Norge da befolkningen i større og mindre grendelag sluttet seg sammen og anla bygdebosetninger. Vi kan i så måte henvise til vår kulturminneserie våren 1980, med undertegnede forfatters artikkel om bygdebosetninger.

La oss nevne en annen form for befestninger, nemlig de bunkers, utsiktsposter og kanonstillinger som tyskerne bygde her i okkupasjonstiden. Spesielt helt ytterst langs kysten har disse tyske befestningsanlegg etterlatt stygge sår i landskapet, og det var vel en alvorlig feil etter fredslutningen at vi slapp okkupantene ut av landet før de hadde ryddet opp etter seg.

La oss nevne en tredje form for befestninger som både er lite kjent og lite påaktet, nemlig de forsvarsverk som ble bygd under unionsstridighetene med Sverige i tiden før 1905. I vårt eget distrikt finnes nemlig to slike befestninger, Sunnåsen i Stokke og Mokollen i Sandefjord.

Da Norge i 1814 ble et fritt land med egen grunnlov og nasjonalforsamling, gikk det inn i en union med Sverige. Meningen var at de to land skulle ha like vilkår, og den svenske Oscar II, den siste konge over Sverige og Norge — fra 1872 til 1905 — benyttet da også ordet «Brødrefolkene» i sitt valgspråk. De fleste nordmenn og svensker så vel også på unionen som et gode. Og unionen fungerte bra fra 1814 til henimot 1890. Men så begynte motsetningene å bli atskillig sterkere, ja, til tider direkte fiendtlige.

Vi skal ikke gå inn på detaljer i unionsstridighetene, bare nevne at utenrikspolitikken ble et sentralt stridspunkt. Norge hadde nemlig ikke noe eget utenriksvesen. Utenrikspolitikken ble ledet fra Sverige; utenriksministeren var svensk, og så og si alle embetsmennene i hans departement var svenske. Derfor oppstod det lett norsk—svenske konflikter innenfor skipsfartsspørsmål, fordi Norge hadde en langt større handelsflåte enn Sverige, og ønsket derfor ha et eget norsk konsulatvesen i utlandet.



I 1895 var situasjonen så spent at mange fryktet for krig mellom de to land. Og siden Norges forsvar var så svakt, begynte våre landsmenn å forstå at det gjaldt å styrke forsvaret. Det gjaldt å være militært forberedt dersom den spente situasjonen utviklet seg til åpen krig. Vi fikk panserbåter og nytt artilleri, og det ble bygd festninger langs grensen, og på strategiske steder langs kysten, bl.a. Sunnåsen og Mokollen. I dag vet vi at svenskene hadde utarbeidet planer om å angripe Melsomvik fra sjøen.

Mokollen kan by på et imponerende utsyn over byen, havna og fjorden, og dessuten et vidt område mot sør og vest. Av den grunn tillå også tyskerne Mokollen en militær betydning, og anla batterier og tilfluktsrom der oppe. Den gamle veien ble utbedret, slik at det er mulig å bile til øverste platå.

Den første veien opp ble bygd under unionsstridighetene, slik at man kunne få fraktet opp anleggsmaterialer og kanoner. Mokollen egnet seg ypperlig som et fort, et befestningsverk. Øverste platå ble planert ut og fundamentert. Fra dette stedet kunne forsvarere kontrollere byen og havna, og de viktige kommunikasjonslinjene Raveien og Moveien. 13 kanoner skulle møte fiendtlige angripere fra sør og vest; mot nord dessuten 7 kanoner som var ment å ta imot angrep fra Raveien. Firma G. A. Bøe i Sandefjord leverte anleggsmaterialet.

Den som idag tar en tur opp på Mokollen, vil bli betatt av utsynet over et vakkert landskap, og glede seg over at vi bor i et naturskjønt og fritt land. Men forsvarsverkene der oppe skal minne oss om tider da det var ufred, og våre landsmenn var villige til å forsvare det landet vi har så kjært.



*Et synlig minne fra unionstidens stridigheter og militære forberedelser.*

*Foto: Vilhelm Møller 1980.*

#### **KILDER:**

Stoff om unionsstridighetene finnes i alle historieverk og leksika.

Se ellers Vilhelm Møller: Sandar bind II, s. 160 f. der Mokollen er omtalt.

Dyrhaug, Tore: «Da krigen skulle til Vestfold i 1905. Spionasje i mars?» Vestfold minne 1981, s 3—12. (Dyrhaug angir flere kilder for dem som ønsker å gå dypere inn i temaet.)

Bruk av stoffet med angivelse av kilde er tillatt.